

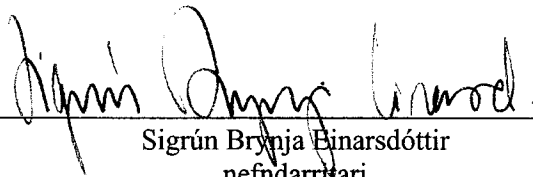
Alþingi
Erindi nr. P 130/2455
komudagur 17.5.2004

Nefndasviði, 13. maí 2004.

Allsherjarnefnd Alþingis,
hr. Bjarni Benediktsson formaður.

Meðfylgjandi er umsögn minni hluta menntamálanefndar um 974. mál, eignarhald á fjölmiðlum.

F.h. minni hluta menntamálanefndar Alþingis

Sigrún Brynja Einarisdóttir
nefndarritari

MENNTAMÁLANEFND

Umsögn minni hluta menntamálanefndar.

Menntamálanefnd fékk 974. mál, frumvarp til laga um breytingu á útvarpslögum, nr. 53/2000, og samkeppnislögum, nr. 8/1993, til umsagnar frá allsherjarnefnd. Málið var tekið á dagskrá nefndarinnar mánudaginn 10. maí 2004. Á þeim fundi lagði formaður til að gestir yrðu boðaðir til nefndarinnar og var nefndarmönnum gefinn kostur á að senda inn lista með óskum um gesti. Þingmenn stjórnarandstöðunnar í nefndinni óskuðu þegar eftir því að fræðimenn á sviði fjölmiðlunar yrðu boðaðir á fund nefndarinnar, ritstjórar og stjórnendur nokkurra fjölmiðla, ýmsir reyndir blaðamenn og fréttamenn, og að auki forustumenn ýmissa fagstétta sem starfa við fjölmiðlun eða í atvinnugreinum í næsta nágrenni við fjölmiðlun. Alls var hér um að ræða yfir tuttugu manns. Formaður boðaði eftirtalda gesti af þessum lista til fundar við nefndina: dr. Herdís Þorgeirsdóttir, lögfræðing og fyrrv. ritstjóra, frá Viðskiptaháskólanum á Bifröst, Sigurð Líndal lagaprófessor, Styrmi Gunnarsson, ritstjóra Morgunblaðsins, Gunnar Smára Egilsson, ritstjóra Fréttablaðsins, Magnús Ragnarsson, framkvæmdastjóra Íslenska sjónvarpsfélagsins, og Sigurð G. Guðjónsson, forstjóra Nordurljósa. Fundur nefndarinnar með þessum gestum var haldinn 12. maí 2004 kl. 8.15–10.25, og voru þeir allir beðnir að vera viðstaddir samtímis. Sem kunnugt er lauk allsherjarnefnd umfjöllun um frumvarpið að kvöldi 10. maí, áður en efnisleg umfjöllun um það hófst í menntamálanefnd. Minni hlutinn telur þau vinnubrögð afar sérkennileg og í andstöðu við þingvenjur. Eftir afgreiðslu allsherjarnefndar gafst þó kostur á að athuga auk frumvarpsins breytingartillögur frá meiri hluta nefndarinnar á þskj. 1619.

Minni hluti menntamálanefndar lítur svo á að allsherjarnefnd hafi sent málið til skoðunar í menntamálanefnd á þeirri forsendu að útvarpslögin, nr. 53/2000, heyri undir málavíð nefndarinnar og þess vegna hafi verið til þess ætlast að nefndin skoðaði einkum þau mál er heyrðu útvarpslögunum til. Það er mat minni hlutans að sérstaklega hafi verið þörf á að beina sjónum að menningarlegu og lýðræðislegu hlutverki fjölmiðla og skoða frá því sjónarhorni hvort yfirlýst markmið frumvarpsins um að tryggja æskilega fjölbreytni í íslenskrum fjölmiðlun og hlúa að því lykilhlutverki þeirra að vera „vettvangur ólíkra viðhorfa til stjórn mála, menningar og samfélagslegra málefna í viðum skilningi“ og „mikilvæg forsenda þess að einstaklingar fái notið tjáningar- og skoðanafrelsis“ eins og það er orðað í athugasemdum við frumvarpið.

Að afloknum fundi með þeim gestum sem að framan eru taldir og eftir þá athugun á málinu sem möguleg var miðað við aðstæður sem menntamálanefnd voru búnað er það mat minni hlutans að ekkert bendi til þess að markmið frumvarpsins um æskilega fjölbreytni í fjölmiðlum á Íslandi náist verði það að lögum. Breytingartillögur meiri hluta allsherjarnefndar breyta engu þar um. Tekið skal undir þá fullyrðingu sem fram kemur í athugasemdum við frumvarpið að mikilvægt sé að fjölmiðlar standi undir þeirri kröfu að almenningur hafi „aðgang að fjölbreyttum, sjálfstæðum og öflugum fjölmiðlum“. Minni hlutinn vekur athygli á því að forsenda þessarar kröfu er að til séu á Íslandi slíkir fjölbreyttir, sjálfstæðir og öflugir fjölmiðlar. Í fjölda umsagna til allsherjarnefndar er talin hætt á að aðgerðir sem kynntar eru í frumvarpinu verði til þess að veikja fjölmiðla þá sem nú starfa og leggja suma þeirra að velli. Þá skerði hinn fyrirhugaði lagarammi svo rekstrargrundvöll fjölmiðlanna til frambúðar að hætt sé við að mjög dragi úr framlagi þeirra til íslenskrar menningar, m.a. með innlendra dagskrárgerð og ljósvakamiðlum. Líklegt er einnig að slík þróun veiki stöðu íslenskrar tungu á fjölmiðlavettvangi, en við athugum málsins er í mikilvægum umsögnum bent á að íslenskir fjölmiðlar eru nú í samkeppni við erlenda að því marki að aldrei hafi þekkst í þjóðarsögunni.

Flest bendir til að ekki einungis skorti mjög á að frumvarpið nái yfirlýstum markmiðum, ef að lögum yrði, heldur sé sennilegt að ákvæði frumvarpsins vinni beinlínis gegn því að þessi markmið náist og stuðli að aukinni fábreytni í efnisframboði, dagskrárgerð og lýðræðislegri umfjöllun. Verði þetta niðurstaðan bitnar frumvarpið ekki einungis á fjölmiðlunum, starfsfólki þeirra og aðstandendum heldur einnig margvíslegu menningarstarfi sem þeim tengist, og verður til þess að þrengja að vaxtarmöguleikum íslenskrar menningar og takmarka óðal íslenskrar tungu.

Minni hlutinn telur að til að ná markmiðum sem áður eru talin þurfi að fara aðrar leiðir, leiðir þar sem meðalhófsreglu er gætt og tryggt að fjölmiðlar veikist ekki, lýðræðissamfélaginu og íslenskrum menningu til verulegs ógagns. Slíkar leiðir eru m.a. nefndar í nefndaráli minni hluta allsherjarnefndar. Sérstaklega skal bent á að eitt af því sem helst kemur til greina er að efla þjóðarútvarpið, móta því glögg forustuhlutverk við almannathjónustu á fjölmiðlasviði og viðurkenna það sem einn af mættarstólpum íslenskrar menningar. Um þennan þátt er ekkert fjallað í frumvarpinu þótt í skýrslu þeirri sem fylgir frumvarpinu sem fylgiskjal, og sögð er grundvöllur frumvarpsins, sé skýrlega bent á þetta og jafnvel gert ráð fyrir því að sú leið ein sé farin að sinni (6.4.1, bls. 81–82).

Þá tekur minni hlutinn eindregið undir ábendingar minni hluta allsherjarnefndar um að enn hafi ekki verið skorið úr um alvarleg álitamál um það hvort frumvarpið standist ýmis mannréttindaákvæði stjórnarskrár

lýðveldisins verði það að lögum og skerði þar með tjáningarfrelsi Íslendinga. Enn fremur er óljóst um stöðu þess gagnvart Evrópurétti.

Minni hlutinn átelur þá málsmeðferð sem er viðhöfð við umfjöllun og afgreiðslu málsins á öllum stigum þess. Rétt er að fram komi að af hálfu minni hlutans var á áðurnefndum fundi 12. maí mótmælt vinnubrögðum meiri hluta menntamálanefndar sem ákvað að ljúka umfjöllun um málið eftir þann tveggja tíma fund með sex gestum sem áður er lýst.

Það er mat minni hlutans að eðlilegt sé að þroska umræðuna um stöðu fjölmiðla á Íslandi á opinn og lýðræðislegan hátt, án núverandi tímapressu og pólitísku þrýstings frá forustumönnum ríkisstjórnarinnar. Í tengslum við slíka umræðu þyrfti líka að athuga rækilega tiltæk fræðileg gögn um fjölmiðlun á Íslandi og gera sérstakar rannsóknir, en verulegur skortur er á fjölmiðlarannsóknum hér á landi. Af framansögðu má ljóst vera að minni hluti menntamálanefndar telur málið vanreifað og ótækt til afgreiðslu. Minni hlutinn tekur því undir þá tillögu minni hluta allsherjarnefndar að frumvarpinu verði vísað frá.

Alþingi, 13. maí 2004.

Björgvin G. Sigurðsson.
Katrín Júlíusdóttir.
Kolbrún Halldórsdóttir.
Mörður Árnason.